

MUZEJSKI ČASOPIS

GORNJESAVSKI MUZEJ IN MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE

Številka 1, Leto 16

Februar, 2006

RAZSTAVA V KOSOVI GRAŠČINI

40. SMUK ZA TROFEJO SVINJSKA GLAVA

Španov vrh

*Oj Španov vrh ti naš
najlepši med vrhovi,
o smučarski naš dom
največji med domovi.*

*Veseli razigrani,
ko skupaj vsi smo zbrani,
ob grbu Svinjske glave
obilo je zabave.*

Smuk za Svinjsko glavo je svojevrstna pustna prireditev na Jesenicah. Organizira ga skupina zanesenjakov, ki so vključeni v Klub Svinjska glava. Organizacija te prireditve je njihova najpomembnejša in najbolj zahtevna naloga. Že leta ga podprejo tudi številni sponzorji. Pred pustno nedeljo se vsako leto člani zberejo na »občnem zboru«, na katerem izvo-

ljo novega »župana« in se dogovorijo za izvedbo prireditve. Matična »občina« je Črni vrh (tudi Španov vrh) nad Planino pod Golico. Na prireditev ob planinskem domu v Črnem vrhu na pustno nedeljo pridejo številne maske, ki (navadno na smučeh) tekmujejo za trofejo Svinjska glava. Zmagovalec je tisti, ki doseže najbolj »povprečen« čas. Ker je število izvirnih mask izredno veliko, so v preteklosti podeljevali tudi nagrade za najboljše skupinske in posamezne maske, za najboljše ideje, za najbolj aktualne maske, za najboljše izdelane maske in druge. Pri najmlajših je bila ta nagrada navadno torta v obliki svinjske glave. Smuk za Svinjsko glavo zagotovo sodi med najbolj odmevne pustne prireditve.

Ker se v zadnjih letih pojavljajo pustne prireditve z istim imenom tudi po drugih krajih, bi veljalo

razmisliti, da bi organizatorji svojo prireditev tudi uradno registrirali in s tem zaščitili njeno izvirnost, saj je to edina večja pustna prireditev na Jesenicah (nekdanj smo imeli cele pustne sprevede po mestu!) in ima tudi v slovenskem merilu že kar častljiv sloves. Pomembna je tudi zato, ker se spet oživlja nekdanj tako priljubljeno smučišče s Španovega vrha, v katerega so občina in domačini vložili nemalo truda in tudi sredstev. Če je simbol poletnega turizma Golica, potem je Španov vrh zagotovo simbol zimskega turizma.

Ob letošnjem 40. smuku za Svinjsko glavo so se člani dogovorili z Gornjesavskim muzejem, da zgodovino te tradicionalne prireditve pokažejo na posebni razstavi v Kosovi graščini. Otvoritev razstave bo v petek, 17. februarja 2006 ob 17. uri v 1. nadstropju Kosove graščine.

Tone Konobelj

ZA LETOŠNJI OBČINSKI PRAZNIK BO IZŠLA KNJŽICA O ZGODOVINI HRUŠICE

V Gornjesavskem muzeju Jesenice že šesto leto zapored pripravljamo občinski tekmovanje šolarjev in dijakov v poznavanju lokalne zgodovine. Tekmovanje so organizirana v marcu ob občinskem prazniku. Vanje se vključuje vse več mladih že v predtekmovanih po posameznih šolah. Mentorice, navadno učiteljice in profesorice zgodovine tekmovalce poleg rednih učnih vsebin pripravijo na izbrano domoznansko temo. Občinska tekmovanja, ki so se vsako leto odvijala na odru kino dvorane ob podpori prisotnega avditorija, so se zaključila z zabavnim glasbenim programom in z nagradnim izletom.

Izkušnje preteklih let so pokazale, da lahko mladi na prijeten in neformalen način osvojijo veliko znanja o preteklosti svojega okolja. V muzeju imamo tako še dodatno vzpodbudo, da zberemo čim več različnega gradiva in iz njega izluščimo oziroma zapišemo zgodovino posameznih krajev. In ker so pomemben rezultat tega dela tudi objavljene publikacije, imajo različni uporabniki boljši dostop do pridobljenih znanj. V prvih dveh letih smo v našem muzeju pripravili tekste in slikovno gradivo o zgodovini mesta Jesenice in o zgodovini železarstva. Od leta 2003 pa je Občina Jesenice izdala še naslednje knjižice: Planina pod Golico skozi čas, Javorniški Rovt in Sava na Jesenicah. Avtorji so bili muzealci, in sicer spodaj podpisana, Tone Konobelj in Irena Lačen Benedičič. V letošnjem letu je v pripravi publikacija o zgodovini Hrušice. Z njo in z razstavo in Kosovi graščini bomo v muzeju obeležili stoto obletnico otvoritve bohinske proge in karavanskega železniškega predora.

Pri zbiranju gradiva o Hrušici so mi bili v veliko pomoč krajanji in Krajevna skupnost Hrušica. Knjižica o zgodovini Hrušice bo izšla do 10. marca, tekmovanje šolarjev in dijakov v poznavanju omenjene teme pa bo 13. marca. Zato v muzeju intenzivno pripravljamo vsebine s katerimi se bodo jeseniški šolarji spoprijemali že od državnega kulturnega praznika dalje.

Zdenka Torkar Tahir, GMJ

NOVOSTI V

GORNJESAVSKEM MUZEJU JESENICE

V letošnjem letu smo v muzeju pripravili muzejske pedagoške delavnice, ki bodo dobrodošle predvsem učiteljem, staršem, pedagogom in drugim, ki jim ni vseeno kako otroci in mladostniki preživljajo svoj prosti čas. V želji, da se seznanijo ter naučijo o življenju in delu naših dedov - rudarjev in železarjev - ter njihovih družin, vabimo na naše delavnice, ki jih bomo izvajali pod budnim očesom naših strokovnjakov in pedagogov.

Delavnice bodo vsako prvo sredo v mesecu ob 17. uri v Kasarni na Stari Savi. V okviru načrtovanega bomo poleg že utečenih delavnic, kot je ulivanje plavžev iz mavca, ulivanje fosilov, priprava delavske kave (praženje, mletje ječmena v delavski kuhinji), pranje in likanje perila (z ribeznom in likalnikom na žerjavico), izdelava »starih« razglednic (risanje s tušem na oblikovan papir), pripravili še nove.

Starše, stare starše in druge spremljevalce vabimo medtem na ogled zbirke bivalne kulture in načina življenja železarskih družin v Kasarni na Stari Savi z rekonstrukcijo nekdanjega delavskega stanovanja iz 30. let 20. stoletja v Kasarni, železarsko zbirko v Bucelleni-Ruardovi graščini in zbirko novejših mestne zgodovine z galerijo v Kosovi graščini.

Igrali in zabavali se bomo tudi ob posebnih priložnostih - dan žena, velika noč, dan muzejev... Datumi teh delavnic bodo objavljeni v medijih, na naši spletni strani www.gornjesavskimuzej.si pod rubriko aktualno, lahko pa nas tudi pokličete na telefonsko številko: 58 33 505.

Zaradi večjega zanimanja priporočamo predhodne najave.

Cena delavnice je 300 SIT/osebo.

Prisrčno vabljeni v Gornjesavski muzej Jesenice.

IZ VSEBINE

Stran 1:

- 40. smuk za trofejo Svinjska glava
- Za letošnji občinski praznik bo izšla knjižica o zgodovini Hrušice
- Novost v Gornjesavskem muzeju Jesenice

Stran 2:

- Vojna za Slovenijo 1991
- Kulturni praznik v Gornjesavskem muzeju Jesenice
- Kosova graščina - Mirna Pavlovec

Stran 3:

- Program muzejskih večerov: Slovenci v avstrijski vojski, Ljubljanski knezoškof Janez Zlatoust Pogačar (1811-1884), 100 let bohinske proge, Botanični utrinki z zahodnih Karavank

Stran 4:

- Spomladanski izlet MDJ v Miramare in Akvilejo/Oglej
- Razstava za valentinovo
- Po Posočju nas je 8. oktobra 2005 vodil arheolog Drago Svolfjšak

RAZSTAVNI PROGRAM GORNJESAVSKEGA MUZEJA JESENICE od januarja do julija 2006 KOSOVA GRAŠČINA, Titova 64, Jesenice

Četrtek, 12. januar 2006:

Razstava UPORNIKI Z RAZLOGOM in VOJNA ZA SLOVENIJO, razstava bo v 1. nadstropju odprta do 9. februarja 2006

Četrtek, 2. februar 2006:

Ob 17. uri otvoritev razstave slik (akril na papirju): razstavlja akademska slikarka MIRNA PAVLOVEC iz Srednjih Bitenj; razstava bo odprta do 25. februarja 2006

Petek, 17. februar 2006:

Ob 17. uri otvoritev razstave: 40. SMUK ZA TROFEJO SVINJSKE GLAVE; razstava bo v 1. nadstropju odprta do 30. marca 2006

Četrtek, 2. marec 2006:

Ob 17. uri otvoritev razstave fotografij PORTRETI: razstavlja fotograf JANEZ PIPAN z Jesenic; razstava bo odprta do 31. marca 2006

Četrtek, 6. april 2006:

Ob 18. uri otvoritev razstave risb in grafik akademskega slikarja JAKA TORKARJA z Jesenic; razstava bo odprta do 26. maja 2006.

Četrtek, 4. maj 2006:

Ob 18. uri otvoritev pregledne razstave fotografij FOTOGRAFSKEGA DRUŠTVA JESENICE; razstava bo v 1. nadstropju odprta do 2. junija 2006.

Četrtek, 1. junij 2006:

Ob 18. uri otvoritev razstave ob 100-LETNICI ŽELEZNIŠKEGA KARAVANŠKEGA PREDORA; razstava bo odprta do 28. julija 2006.

Muzejske prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku (8. februarja 2006) in ob mednarodnem dnevu muzejev (18. maja 2006) so objavljene posebej!

Razstava v Kosovi graščini VOJNA ZA SLOVENIJO 1991

V Kosovi graščini je od 12. januarja do 9. februarja 2006 na ogled razstava z naslovom UPORNIKI Z RAZLOGOM in VOJNA ZA SLOVENIJO, ki so jo pripravili: Vojaški muzej slovenske vojske, Območno združenje ZVVS Radovljica-Jesenice in Gornjesavski muzej Jesenice. Del razstave, ki predstavlja leti 1990 in 1991 na Gorenjskem, je pripravilo OO ZVVS Radovljica-Jesenice pod vodstvom Janeza Koselja. Avtor razstave nadporočnik Albin Mikulič je ob razstavi zapisal:

»Vojna za Slovenijo je naši domovini Sloveniji obranila njeno samostojnost in neodvisnost. Vojni uspehi slovenskih vojakov in policistov, takratnih pripadnikov teritorialne obrambe in milice, so omogočili mednarodno politično dejavnost, ki je na koncu pripomogla k mednarodno priznani samostojni državi Sloveniji.

Aprila 1990 so v Sloveniji po dvainpetdesetih letih potekale prve večstrankarske povojne volitve. Izvolili smo predsednika Predsedstva Republike Slovenije, člane Predsedstva in poslance. 17. maja 1990 je bilo izvoljen Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije. Jugoslovanska ljudska armada (JLA) je odgovorila na demokratične spremembe v Sloveniji z razorožitvijo Teritorialne obrambe (TO). Iz začetnega spon-

tanega odpora proti odvzemu orožja je nastala ena najbolj organiziranih in konspirativnih akcij v Sloveniji v novjšem obdobju. Rezultat je bila organizirana in oborožena vojaška formacija enot in štabov Manevrske strukture Narodne zaščite (MSNZ), ki bi lahko že v prej kot treh mesecih po odvzemu orožja slovenski TO branila Slovenijo pred oboroženim posegom JLA. Vanjo je bilo vključenih približno 24 000 pripadnikov rezervne sestave TO in milice.

Gorenjska je bila aktivno vključena v projekt MSNZ. Že ob ukazu o oddaji orožja so se od skupno šestnajst občin v Sloveniji kar v štirih gorenjskih občinah uprli oddaji orožja. V MSNZ je bilo na Gorenjskem vključenih približno 5000 pripadnikov TO in milice.

Proti slovenski poti v samostojnost je JLA z oboroženo silo nastopila 23. maja 1991 v Pekrah. Prve tankovske kolone JLA so slovenske meje zasedle 26. junija 1991 na Primorskem, glavni oboroženi napad na slovensko pot v samostojnost pa je JLA začela v prvih urah 27. junija 1991.

Odpor slovenske vojske in milice se je začel z barikadami in se nenehno stopnje-

val. Enote in vojašnice JLA so bile povsod obkoljene, kjer pa so imele slovenske obrambne sile taktično prednost, so prehajale v napad. V brezizhodnem položaju JLA in zvezne milice v Sloveniji ter ob sodelovanju mednarodnih predstavnikov je bila 7. julija 1991 na Brionih podpisana deklaracija, s katero so se končali oboroženi spopadi.

Pokrajinski štab TO je vodil podpolkovnik Peter Zupan, območni štabi TO pa so bili organizirani še v Kranju, Radovljici in v Škofji Loki. Na območju Gorenjske je aktivno sodelovalo v vojni za Slovenijo približno štiri tisoč pripadnikov TO. Pomembnejši dogodki na Gorenjskem so bili: spopad na Brniku, uničenje prisluškovalnega centra na Suhi pri Kranju, napad na vojašnico na Bohinjski Beli in v Škofji Loki, zavzetje mejnega prehoda Jezersko in Karavanškega predora ter druge akcije.

Zadnja ladja s pripadniki agresorske JLA na krovu je koprsko pristanišče zapustila 26. oktobra 1991, nekaj minut po polnoči.«

KULTURNI PRAZNIK V GORNJESAVSKEM MUZEJU JESENICE

Za praznik kulture vse kulturne ustanove pripravijo kaj posebnega, tako tudi naš muzej in njegove enote. Letos vabimo na naslednje prireditve:

V Liznjekovi hiši v Kranjski Gori boste na predvečer praznika, v torek, 7. 2. 2006 ob 17. uri lahko prisluhnili dr. Janezu Mlinarju. Predstavil bo svojo knjigo Podoba Celjskih grofov v narativnih virih s kratkim orisom vloge Celjskih.

V sredo, 8. 2. 2006 vabimo v muzejske zbirke jeseniške enote:

Za cicibane in šolarje bo v Kasarni na Stari Savi ob 10. uri delavnica o času – izdelovali bomo koledarje. V Kasarno smo namreč preselili časovni trak z razstave Na prelomih tisočletij. Starši si lahko medtem ogledajo naše stalne zbirke: v Kasarni delavsko stanovanje iz 30 let 20. stoletja, železarsko zbirko v Bucellenu-Ruardovi graščini in zbirko novejših zgodovine z galerijo v Kosovi graščini.

Ob 11. uri pa vabimo ljubitelje družabnih iger v Ruardovo graščino na pravi muzejski turnir Podkev sreče, kjer zmagovalac ne bo ostal praznih rok – poskrbljeno je za nagrado. Našo didaktično igrico Podkev sreče boste lahko tudi kupili. Ob 17. uri vabimo v Kosovo graščino na ogled razstave z naslovom UPORNIKI Z RAZLOGOM in VOJNA ZA SLOVENIJO, ki prikazuje dogodke in osamosvojitvene procese v letu 1990 in vojno za Slovenijo leta 1991. Po razstavi bo vodil aktivni udeleženec vojne za Slovenijo gospod Janez Koselj.

Dodatne aktivnosti Gornjesavskega muzeja Jesenice so ob slovenskem kulturnem prazniku brezplačne.

Barbara Vidic,
Gornjesavski muzej Jesenice

Razstava likovnih del akademske slikarke MIRNE PAVLOVEC v Kosovi graščini od 2. do 24. februarja 2006

Mirna Pavlovec se je rodila 1953 v Ljubljani. Študirala je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Od leta 1981 je imela več samostojnih razstav v Kranju, Radovljici, Škofji Loki, na Bledu, in v Novem mestu, na Jesenicah, v Ljubljani in v Kostanjevici na Krki, sodelovala pa je tudi na nekaterih skupinskih likovnih razstavah in salonih ter bienalnih ilustracije v Cankarjevem domu v Ljubljani. Je članica Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov. Ukvarja se s slikarstvom in ilustracijo in ima status samostojne umetnice. Stanuje v Srednjih Bitnjah.

Tokrat se z izborom najnovejših del – tihožitij in krajin (akril na papirju) prvič predstavlja v Kosovi graščini. Umetnostna zgodovinarica Maruša Avguštin je med drugimi njena dela takole predstavila:

»V krajinah Mirne Pavlovec se tako srečujemo zdaj s širokimi panoramskimi pogledi zasneženih poljan in obronkov gozda, zdaj z ozkimi izseki prizorov s skupinami drevesnih debel in dreves v močnih kontrastnih barvah. Drevje in grmičevje, kakor ga slikarka vklaplja v večinoma zasneženi prostor, pogosto deluje kot pahljačasti temni kubusi, s katerimi dodatno gradi kompozici-

je. Očitno je za slikarko vsaj toliko kot motiv pomembna njegova likovna obdelava s potezami čopiča, ki so zdaj vehementne in avtorica poleg čopiča uporablja tudi slikarsko lopatico, zdaj bolj zadržane, ko nanaša na slikarski nosilec barve v več tankih plasteh, ki s palimpsestnim presevanjem toplih tonov osnove prenikajo na belo površje. S konico čopiča vrisuje slikarka v barvno tkivo slik grafične poudarke, ki so lahko povzeti po prizorih iz narave, a verjetneje z njimi, podobno kot v šopkih, stopnjuje likovni učinek in ritmično razgibanost kompozicije. Ritem v slikah lahko ustvari tudi z nagnjenimi drevesi in cvetovi, ki dajejo vtis, kot bi se mednje naselil veter...

...Slike Mirne Pavlovec potrebujejo potrpežljivega gledalca, ki se zmore v miru in tišini poglobiti v njeno likovno govorico. Če mu to uspe, mu njeno slikarstvo postane zares blizu in dojemljivo, saj je odraz umetničnega globokega doživljanja sveta in zavedanja sebe v njem, odraz skritega bogastva, ki prehaja tudi vanj.«

Tone Konobelj
Gornjesavski muzej Jesenice

PROGRAM MUZEJSKIH VEČEROV MDJ OD FEBRUARJA DO MAJA 2006

16. februar - dr. Franc Terseglav: »Slovinci v avstrijski vojski«
16. marec - doc. dr. Matjaž Ambrožič: »Ljubljanski knezoškof dr. Janez Zlatoust Pogačar (1811-1884)«
20. april - Irena Lačen Benedičič: »100 let bohinske proge«
18. maj - dr. Nada Praprotnik: »Botanični utrinki z zahodnih Karavank«

Vsi muzejski večeri bodo v Kosovi graščini (2. nadstropje), Titova 64 na Jesenicah, vsak tretji četrtek v mesecu ob 18. uri. Vstop je brezplačen. Vabljeni!

Muzejski večer: 16. februar 2006

Franc Terseglav SLOVENC V AVSTRIJSKI VOJSKI

Narod se mora zavedati svojih korenin in spoštovati svojo tradicijo. Pregovor pravi, da ne smeš pozabiti svoje zgodovine, kajti obstaja nevarnost, da jo boš potem še enkrat doživel.

Zdaj, ko imamo Slovenci svojo državo in svojo vojsko, je prav, da se spomnimo tudi svoje vojaške tradicije, ki ni stara samo nekaj let, ampak traja od naselitve naših prednikov do današnjih dni. Včasih so nam očitali, da nismo vojaški narod, vendar zgodovina kaže, da temu ni tako. Saj smo se že hrabro borili s Turki in v kmečkih uporih z graščaki. A v svojem predavanju se mislim osredotočiti na dobo, ko so naši predniki služili v redni vojski, to se pravi nekako od časov Marije Terezije pa do borbe za Koroško pod generalom Maistrom po prvi svetovni vojni. Poskusil bom orisati, kako so naše prednike najprej najemali za vojake, jih potem na silo lovili, kako se je razvijalo orožje in kako so se spreminjale in modernizirale uniforme ter kako je nazadnje nastala moderna vojska. Rad bi tudi pokazal, kaj so o vojaščini pele naše narodne pesmi, saj smo Slovenci baje najraje peli o ljubezni, vinu in vojaščini. Naše vojaške pesmi so včasih bolj otožne, pa ne zato, ker Slovenci ne bi bili hrabri, pač pa zato, ker zapustiti domovino, svojce in dekle za sedem, prej pa za štirinajst let in še prej za vse življenje ni bila šala. Navedel bom tudi nekaj primerov, kjer so se Slovenci v raznih bitkah zelo hrabro izkazali. Sicer so bili vsi dobri vojaki, a imeli smo tudi nekaj izrednih junakov. Z našim narodom je že tako – smo miroljubni, ampak, če nas hoče kdo zatirati ali poniževati, znamo tudi udariti. V zgodovini smo se pač morali bojevati tam, kjer so nam ukazali cesarji, a vedno smo najraje – s srcem in dušo – branili svojo domovino.

Muzejski večer: 16. marec, 2006

Matjaž Ambrožič

LJUBLJANSKI KNEZOŠKOF DR. JANEZ ZLAUST POGAČAR

Predavanje bo spregovorilo o osebnosti in dejavnosti ljubljanskega knezoškofa dr. Janeza Zlatoust Pogačarja (1811–1884). V prvem delu bo predstavljena njegova življenjska pot in značajske

poteze.

Drugi del bo posvečen predstavitvi njegovih dejavnosti v krajevni Cerkvi in obravnavi različnih področij, na katerih se je udeleževal. Predstavljen bo kot vodja Alojzijevega časnika in urednik, pridigar, šolnik, kulturnik in politik, predvsem pa kot škof, ki je dal nov pečat pastoralnemu življenju škofije. Botroval je tudi ustanavljanju karitativnih, socialnih in šolskih ustanov. Predstavljen bo tudi njegov politični in kulturni vpliv, ki je bil svoj čas odločilen na Slovenskem. Pomembno je poudariti, da Pogačarjeva smrt leta 1884 pomeni svojevrstno prelomnico v slovenski zgodovini 19. stoletja. Relativni slogaški mir, ki ga je vzdrževal, je zamenjalo bojevito Mahničovo razločevanje duhov, ki je vzbudilo nove boje med liberalci in konservativci. V zaključku bodo poudarjena nova zgodovinska dejstva, ki spreminjajo dosedanje površne sodbe o Pogačarju.

Muzejski večer: 20. april, 2006

Irena Lačen Benedičič STOLETNICA KARAVANŠKEGA PREDORA

V sklop praznovanj ob stoletnici odprtja bohinske proge smo se vključili tudi muzealci Gornjesavskega muzeja Jesenice. Naša prizadevanja, da obeležimo gradnjo, ki je Jesenicam prinesla izjemen mednarodni pomen, bomo predstavili na muzejskem večeru 20. aprila 2006. V sklopu letnega programa pa pripravljamo razstavo ob stoletnici odprtja karavanškega predora.

19. julija 1906 je po šestih letih gradnje bohinske proge po progji zapeljal prvi vlak. Že več let prej so potekala pogajanja za določitev trase skozi Jesenice. Če so bila odločilna prizadevanja kranjskega poslanca v državnem zboru dr. Lovra Tomana za železniško povezavo med Ljubljano in Trbižem, si je podobno prizadeval baron Švegel. (tudi Schwegel ali Žvegelj). Prvotno so načrtovali železniško povezavo preko Predela. Ko je bil leta 1883 Švegel izvoljen v kranjski deželni zbor, je vodil veleposlanike ter aktivno sodeloval na več področjih, med drugim na finančnem, trgovskem in prometnem področju. Zelo verjetno je prav zaradi tega leta 1901 prejel plaketo častnega meščana Jesenic.

Vsekakor je zanimiva gradnja karavanškega predora od načrtovanja, mehanizacije, delavcev, ki so sodelovali pri gradnji. Zanimivi podatki so povezani tudi s krajevno zgodovino Hrušice. Od kod so prišli, kje so stanovali in kako so sicer živeli delavci, kako je napredovala gradnja, kakšen je bil odnos cerkve do nedeljskega dela, kako se je vključevala Kranjska industrijska družba - železarna, kako je raslo naselje.

Predstavili bomo najrazličnejše zgodovinske vire.

Najpomembnejši dogodek ob otvoritvi je bil, ko se je cesar Ferdinand pripeljal po Rudolfovni železnici iz smeri Trbiža. Po ohranjenem gradivu je junijski dogodek dal svojevrsten pečat tudi jeseniškemu železarstvu. Jeseniški obrati Kranjske industrijske družbe so tako dobili boljšo povezavo s svojo žičarno v Bistrici v Rožu, po tem, ko jim je na Jesenicah pogorela.

Razstavo bomo pripravili v Gornjesavskem muzeju Jesenice tudi v sodelovanju z zbirateljci, člani Muzejskega društva Jesenice. Odprli jo bomo na krajevni praznik KS Hrušica, 21. junija in bo na ogled v Kosovi graščini do konca julija.

Muzejski večer: 18. maj, 2006

Nada Praprotnik BOTANIČNI UTRINKI Z ZAHODNIH KARAVANK

Zahodne Karavanke uvrščamo med botanično pomembna območja Slovenije zaradi mnogih redkih, ogroženih in endemičnih rastlin, ki uspevajo na tem območju.

Nad Ratečami na zakisanih rovtih raste Kochov svišč, na Peči in Petelinjeku pa rjasti sleč. V tem delu Karavank so tudi edina nahajališča skalne lepnice v Sloveniji in redka nahajališča rdeče milnice. Po redkih vrstah izstopa tudi soteska Belce pod Kepo, saj tam raste šopasti repušnik in spremenjeni kamnokreč. Nad Jesenicami pa so značilni rovti, na katerih se množično pojavljajo karavanške ključavnice in zakisana volkovja z arniko, enoglavim svinjakom in z edinimi nahajališči vlecevnetnega dimka pri nas. Na Golici je v 19. stoletju v velikih množinah uspevala alpska možina, sedanje pojavljanje pa je vprašljivo.

Območje od Dovške Babe do Košutice označuje pojavljanje Zoisove vijolice, ki ima tukaj disjunktni del areala in severozahodno mejo svoje razširjenosti. Na Vajnežu oziroma na Vajnezovem sedlu je edino nahajališče kranjskega grinta v Sloveniji, tam pa uspeva tudi redka Seguijerjeva zlatica. Na Vrtači je eno od redkih nahajališč vrtaške zvončice, zanimivega križanca med Zoisovo in trebušasto zvončico. Na Vrtači in Košuti raste endemična kamniška murka, na Košuti pa endemični Frolelichov svišč, kar ta del Karavank floristično do neke mere povezuje s Kamniško-Savinjskimi Alpami. V Zahodnih Karavankah uspevajo tudi druge endemične vrste Jugovzhodnih apneniških Alp: Traunfellnerjeva zlatica, Kernerjev mošnjak, Hohenwartov kamnokreč, roznoordeči dežen, Wulfenov jeglič, julijski ušivec ter travi gola in mlahava bilnica.

Mnoge rastline v Zahodnih Karavankah so našli prav na naših tleh. Mnoge so redke ali ogrožene, nekaterih drugje ne najdemo, veliko pa je takih, ki rastejo povsod v alpskem svetu. Prav vse pa so na svoj način lepe, zanimive, enkratne.

PETNAJST LET

14. marca 2006 mineva 15 let od ustanovnega občnega zbora Muzejskega društva Jesenice. Njegov prvi predsednik je bil ing. Borut Razingar.

Čestitamo!

Kolektiv Gornjesavskega
muzeja Jesenice

SPOMLADANSKI IZLET MUZEJSKEGA DRUŠTVA V MIRAMARE IN AKVILEJO/OGLEJ

Verena Vidrih Perko

Izletni dan: 27. MAJ 2006

Čez Fernetiče se bomo peljali do gradu Miramar, spili kavo v kavarni Maksimilijanovega grajskega parka, si (odvisno od vaših želja) na hitro ogledali zbirko in se mimo Devina in Štivana odpeljali do Ogleja.

Ker je cilj našega ogleda zbirka narodnega muzeja in ostanki antične kolonije Akvileje, mesta, ki je v stoletjih rimske države imelo nekaj sto tisoč prebivalcev, uporabljam poslovenjeno obliko latinskega imena Aquileia. Mesto je nastalo leta 181 pred Kr. in se je kot vojaška postojanka, slovito pristanišče in trgovski center s cesarskimi vilami, amfiteatrom, kopališči in teatrom obdržalo do hunskih vpadov sredi 5. stol. Tedaj je bil velik del mesta porušen, vendar se jedro obdrži še do slovanske poselitve na naša tla in prihoda Langobardov v severno Italijo. Od tedaj dalje postane slovito mesto kamnolom za kasnejše gradnje bližnjih središč. Velik del antičnega

gradiva je vzdanega v baziliko iz 10. stol. in njen znamenit zvonik.

Po ogledu muzejske zbirke se bomo odpravili v oglejsko baziliko s starokrščanskimi mozaiki iz 4. stol. in nato na sprehod skozi arheološki park ob starem pristanišču, zgrajenem v 2. stol. pred Kr. Popoldne bomo spili še eno kavo in se odpravili proti domu.

Pripravite drobiž za vstopnine (okoli 10 evrov) in imejte osebne dokumente, udobne čevlje in primerno obleko. Kdor težko stoji, naj vtakne v nahrbtnik zložljivi trinožni stolček in ga s pridom izkoristi med mojimi dolgimi nagovori.

Rimska Akvileja je bila pred dva tisoč leti cesarsko mesto in je še dandanašnji izjemno doživetje za obiskovalce!

Prijave sprejemata Zdravko Kovačič tel. 584 13 41 in Darka Rebolj tel. 031 787 363.

Po Posočju nas je 8. oktobra 2005 vodil arheolog Drago Svolfšak

Slikovita Primorska z geografskimi in zgodovinskimi znamenitostmi je bila že nekajkrat cilj izletov Muzejskega društva Jesenice. Arheolog Drago Svolfšak nam je tudi tokrat pokazal nekaj posebnosti, ki ostanejo skrite običajnim turističnim izletom.

Ker je bil program izleta objavljen že v prejšnjem Muzejskem časopisu, naj izpostavim samo nekaj podrobnosti.

Poklonili smo se spominu na tridnevno bitko maja 1809 med francoskimi vojaki in avstrijskimi branilci Predela, ki so pod vodstvom J. H. Hermannsdorfa zaustavljali prodiranje Francozov in v tej bitki padli. Litoželezni lik umirajočega leva na spomeniku ob cesti nad ruševinami trdnjave iz 19. stoletja spominja na njihovo junaštvo, saj je v grobnici pokopanih 200 borcev.

Ko smo se spuščali proti Logu pod Mangartom, smo se nekajkrat ustavili in si s strahopoštovanjem ogledovali zemeljski plaz in njegove posledice na pobočju in v dolini Koritnice.

Na fotografiji je naša skupina pri spomeniku branilcem Rombona.

Vojake raznih narodnosti, ki so se bojevali v 1. svetovni vojni na soški fronti, so še posebno nazorno prikazali štirje amaterski igralci skupine Drajecen drajecen. Vsak je govoril v svojem jeziku, a so vseeno razumeli tudi stroga vojaška sporočila. Trdnjava Kluže se nam je zaradi tega nastopa, zaradi nazorne razstave o njeni zgodovini in obnovi ter zaradi drugih programov vtisnila v spomin kot kraj, kamor se bomo vrnili, kadarkoli se bomo potikali po dolini Soče.

Foto: Dušan Prešeren

Čprav sem bila že nekajkrat v tem koncu, mi še nihče ni pokazal Tonovcevega gradu. Lahko bi ga primerjali z Ajdno. Po kakšnih 20 minut trajajočem vzponu se je pred nami odprla dolina nad Kobaridom. In naš vodič g. Svolfšak je radodarno delil med nas svoje bogato arheološko znanje o tem pomembnem poznoantičnem utrjenem naselju z zanimivimi rekonstrukcijami in restavratorskimi posegi.

Zelo privlačen je tudi na novo urejen Tolminski muzej z bogatimi arheološkimi najdbami in s prikazom tolminskega punta. Izlet smo zaključili v Mostu na Soči, kjer nam je navdušeni domačin – muzealec pokazal originalne ostaline žele-

znodobne hiše in rekonstrukcijo hiše. Na koncu smo pa jedli v gostilni Vuga...

Majda Malenšek

Ustanovitelj: MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE; **Izdajata:** MDJ in GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE; **Urednica:** MAJDA MALENŠEK; **Postavitev in oblikovanje:** GORDANA GRANATIR, TIC JESENICE; **Naklada:** 300 izvodov
Za člane MDJ je časopis brezplačen

RAZSTAVA ZA VALENTINOVO

Muzejsko društvo Jesenice se nam je že nekajkrat predstavilo s tematskimi razstavami v izloženem oknu Turistično informativnega centra Jesenice.

Tematske razstave kot so : Velikonočni čas v ljudski umetnosti, Sveta Barbara in Sveti Miklavž na starih voščilnicah so imele pri ljudeh zelo ugoden odziv. Ker so tudi v Razvojni agenciji Zgornje Gorenjske (RAGOR) zelo zainteresirani za tako dejavnost, je Muzejsko društvo Jesenice obljubilo, da bo nadaljevalo s podobnimi razstavami, in ker bo v kratkem valentinovo (14.2.), je prišla pobuda o razstavi »Stare ljubezenske voščilnice«. Idejo je dal naš član Zdravko Kovačič, ki si je pridobil kar nekaj voščilnic iz 30. let. Na razstavi pa bo največ voščilnic iz zbirke Poldeta Kolmana z Bleda, pa tudi sam sem nekaj prispeval. Največ voščilnic bo iz obdobja pred 1. svetovno vojno. Te so tudi najbolj zanimive. Seveda je vedno prisoten ljubezenski motiv mladih parov, ki so oblečeni po takratni modi in v strogo »moralni držji«. Z leti so prišle spremembe. Tako so voščilnice iz 30. let močno pod francoskim vplivom.

Razstava bo vsekakor vredna ogleda, saj v njej odseva duh časa. Razstava sama govori, da je ljubezena večna. In današnje praznovanje valentinovega je le del tega dogajanja. Razstava bo odprta 7. 02. 2006.

Dušan Prešeren
Predsednik Muzejskega društva Jesenice